

هیچ معاصمه بدون اسناد طرفین صورت پذیر نیست و اگر این دوسیه و اسناد در مجلس بود بنده عرض مغیر دفاع می کردم زیرا رئیس شعبه بودم در هر حال مانعی نخواهد بود که آقایان موافقت فرمایند این مسئله را فردا در اول جلسه مطرح کنیم آنوقت اگر مغیر هم نبود بنده اسناد دوسیه را می گیرم می آورم این جا و آقایان ملاحظه فرمایند وقت هم بسیار است .

آن قسمت هم که آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند بنده ابدا داخل آن نمی شوم زیرا صحبتی که در خارج میشود در مجلس اثر ندارد و نباید مطرح شود
رئیس - آقایانی که پیشنهاد آقای سلیمان میرزا را تصویب می کنند قیام فرمایند .

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد جلسه آینده روز دوشنبه پس فردا
آقای بدافضل - دوشنبه تعطیل است سه شنبه معین فرمائید

رئیس - روز سه شنبه ۳ ساعت و ربع قبل از ظهر دستور اولاً رابرت شعبه راجع بنمایند کمی بوشهر ثانیاً قضیه اسیون ثالثاً لایحه تاسیس شعبه حفظ الصحه برای حیوانات آقای مساوات .

(اجازه)
مساوات - بنده همین آخری را می خواستم پیشنهاد کنم که جرء دستور شده
رئیس - آقای آصف الممالک
(اجازه)

آصف الممالک - بر حسب رأی مجلس کمیسیون برای تجدید نظر در قانون انتخابات معین شد و قریب نه ماه است کمیسیون زحمت کشیده و در این قانون مذاکره کرده و چون انتخابات آتیه باید بر روی این قانون بشود بایستی تکلیف این قانون معین شود یعنی یا از مجلس بگذرد یا رد شود این است که بنده استدعا می کنم هفته یکمی دو روز معین فرمائید که در خصوص این قانون صحبت شود .

رئیس - آقای معتمدالتجار
(اجازه)
معتمدالتجار - بنده از آقای وزیر سؤالی داشتم اگر اجازه می فرمائید عرض کنم .
رئیس - آقای محمد ولی میرزا
(اجازه)

محمد ولی میرزا - بنده ناچارم باز تکرار کنم که مسئله مساعده باهالی ارومیه در مجلس مطرح شده است و بجهت غیر قابل توجهی بتعمیق افتاده در صورتی عقیده آقایان اعضاء کمیسیون همان است که بدواً طبع کرده اند و نزد آقایان هست و

چون در این موضوع مذاکرات طولانی نخواهد شد استدعا می کنم آقایان مساعدت فرمائید جزء دستور جلسه سه شنبه بشود .

رئیس - آقای زنجانی
(اجازه)
آقای شیخ ابراهیم زنجالی - بنده هم در باب قانون انتخابات عرضی داشتم و مقصودم این است که يك روز در روز در هفته معین شود که زودتر این قانون مهم هم از مجلس بگذرد .

رئیس - آقای دستغیب
(اجازه)
آقای سید محمد باقر دستغیب - اینجا صحبت می شود از اقتصاد و از فقر و اقتصادی و ما بر طبق عقیده خودتان که موافق با اقتصاد بود يك پیشنهاد کردیم که جزء قانون استخدام بشود بعد قرار دادند از قانون استخدام خارج و يك ماده علیحده وضع شود این ماده علیحده كجا رفته است چرا از کمیسیون بیرون نمی آید چرا کمیسیون مبتکرات کار نمی کند چرا رایزرت خودش را بمجلس نمی آورد که این ماده زودتر بگذرد .

رئیس - آقای شیخ اسدالله
(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده خواستم تذکر بدهم که در جلسه قبل لایحه مستمریات جزء دستور شود و تصوری کنم زیاد هم مذاکره لازم نداشته باشد و خیلی لازم است خوبست آنرا هم جزو دستور روز سه شنبه قرار دهند و تا روز سه شنبه هم کمان می کنم طبع و توزیع بشود
معتمدالتجار - عده کافی نیست
رئیس - چون عده کافی نیست روز سه شنبه اول جلسه این مسائل مطرح کنید تا رأی گرفته شود .

(مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملک
جلسه ۱۹۱
صورت مشروح مجلس سه شنبه بیست و هفتم قوس ۱۳۰۱ مطابق بیست و نهم ربیع الثانی ۱۳۴۱
مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید .

(صورت جلسه یوم شنبه بیست و چهارم قوس را آقای امیرناصر قرائت نمودند)
رئیس - گویا صورت جلسه ایرادی نداشته باشد ؟ آقای شیخ الاسلام اصفهانی
(اجازه)

شیخ الاسلام - بنده می خواهم در باب منع زراعت تریاک چند کلمه بمرض آقایان بر خانم زیرا این مطلب فوق العاده مهم است .

در سالهای متوسطه معادل پانزده کرور تومان تریاک از مملکت ایران خارج میشود فقط يك اصفهان در سالهای متوسط صدو شصت هزار من تریاک دارد که فیما بین پنج هزار الی ده هزار من آن بمصرف داخله میرسد و یکصد و پنجاه هزار من آنرا بخارجه حمل می کنند و به همین جهت همیشه صادرات واردات اصفهان تکافو دارد و این کسر هفتاد یا هشتاد کرور مال جاهای دیگر مخصوصاً کر است اخیراً تلگرافی از اتحادیه تجار اصفهان رسیده است که در نهایت وحشت و اضطراب بواسطه اعلانی بوده است که در روز نامه های معلی دیده می شود که در چهارم قوس در تحت نمره ۱۰۴ وزارت مالیه يك اعلانی منتشر نموده که بنده هم آنرا بدقت خواندم و از آن اعلان معاموم نمی شود که دولت یا وزارت مالیه در باب منع زراعت تریاک تصمیمی اتخاذ کرده باشند مضامین آن اعلان به نصیحت و اندرز بیشتر شباهت دارد تا بحکم ولی در بعضی جاها مأمورین دولت زارعین زراعت تریاک را از زراعت منع می کرده اند این اولین زحمتی است که از جامعه ملل متوجه ایران مظلوم شده است بنده پیشنهاد می کنم که از طرف مجلس شرحی بدولت نوشته شود .

اولاً سؤال شود از طرح و نقشه که در این باب در نظر گرفته اند و ثانیاً یاد آور شوند که در يك همچو مطلب مهمی نباید بدون مراجعه بمجلس شورای ملی اقدام خود .

(پیشنهاد آقای شیخ الاسلام بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی بنده پیشنهاد می کنم شرحی از مجلس بدولت نوشته شود که نقشه و طرحی که در باب منع زراعت تریاک در نظر گرفته اند بمجلس اطلاع بدهند و ضمناً یاد آوری بشود که بدون مراجعه بمجلس اقدام در اینکار مهم نکنند

شیخ الاسلام اصفهانی
رئیس - آقای مدرس
(اجازه)

مدرس - در این پیشنهاد يك لفظ (جهت) هم لازم دارد زیرا اگر لفظ جهت را نداشته باشد اینطور می نمایند که ما اصل مسئله را تصویب کرده ایم لازم است هم نقشه و هم جهت نوشته شود
رئیس - آقای حائری زاده
(اجازه)

حائری زاده - راجع بمنع زراعت تریاک در جراند مخصوصاً در اخبار خارجه

مدتیست می نویسند که مجمع اتفاق ملل راجع بتریاک تصمیمی گرفته اند که زراعت و تجارت را موقوف کنند دولت ایران هم مدتی است در تعقیب آن تصمیم گرفته که در ایران زراعت تریاک را محدود کند ولی راجع بتصمیم مجمع اتفاق ملل مامدارک و اسناد صحیحی نداریم و لابد دولت مدارکی در دست دارد و بنده خواستم این را عرض کنم که اگر بنا باشد دولت از تجارت تریاک ممانعت کند لازم است که تا اول بهار زراعت تریاک را منع کند و يك ترتیبی نباشد که رعیای بدبخت تریاک را بکارند و بعد تجارت آن منع شود و اسباب خسارت آنها فراهم آید باید زودتر تکلیف این مسئله را دولت معین نموده و بمجلس اطلاع بدهد که تا اول بهار تکلیف مردم معین شود
رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله
(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - راجع بزراعت و تجارت تریاک اساساً اگر تمام دنیا موفق شوند بمنع زراعت و تجارت تریاک در حقیقت خدمت بزرگی بعالم بشریت شده است ولی اگر بنا باشد زراعت و تجارت تریاک ایران بخصوص ممنوع باشد و سایر ملل هم زراعت و هم تجارت کنند تصور نمی کنم این مسئله را هیچ ایرانی بپذیرد ولی هر قدمی که تمام عالم برداشتند ایران هم مجبور است همان قدم را بردارد آنوقت پانزده کرور که سهل است اگر صد کرور هم از این راه صدمه و خسارت بمملکت وارد بیاید برای حفظ نفوس و حفظ هوالم بشریت اهمیتی ندارد که هم زراعت و هم تجارت تریاک را ممنوع کنند و اگر بنا باشد که زراعت تریاک در سایر نقاط عالم معمول باشد مثلاً در هندوستان تریاک را بکارند و بلندن حمل کنند ولی بما بگویند شما زراعت و تجارت تریاک را ممنوع بدارید تا نباید زیر بار برویم و البته دولت هم بدون اطلاع مجلس نباید مبادرت به چنین امری نماید و همان طوری که آقای شیخ الاسلام پیشنهاد کردند باید بدولت نوشته شود که راجع به این مسئله بدون اطلاع مجلس اقدامی ننمایند .
(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - رای می گیریم به پیشنهاد آقای شیخ الاسلام .

آقایانی که پیشنهاد ایشان را تصویب می کنند قیام فرمایند
(اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد .
رأپورت شعبه اول راجع بنمایند کمی بوشهر مطرح است
امین التجار مغیر شعبه - بنده در جلسه قبل در آخر جلسه که اعتبار نامه نماینده بوشهر مطرح شد حاضر نبودم که فرمایشات

آقای حاج میرزا مرتضی را شنبه و جواب عرض کنم ولی مطابق صورت جلسه که امروزه خوانده شد مفاد فرمایشات ایشان راجع بعدم کفایت سن پوررضا بود و گویا ایراد دیگری نداشتند .

بنده قبل از اینکه داخل اسناد و مدارکی بشوم که کفایت سن پور رضا را ثابت می کند مقدمتاً لازم می دانم علت این اختلاف و بیبش آمد را بمرض آقایان برسانم . البته آقایان از موقفیت پوررضا در زمان جنک بین المللی اطلاع دارند و می دانند چه توضیقات و فشارهایی بر اهالی پوررضا وارد آمد و تجارتخانه بهجانی که اقوام پوررضا باشند بواسطه تجارت فوق - العاده که دارند مجبور بودند در مقابل هر فشاری سکوت کرده و تحمل کنند ولی پوررضا در آن موقع شاید آن اندازه بردباری نکرده بر خلاف رویه و مشی جد خودش یک احساسات وطن خواهانه بروز داده و کارهایی کرده که سبب عدم رضایت جلدش شده است . بعد که مسئله انتخابات پیش می آید برای آنکه در آن موقع با سیاست پور - رضا موافقت نداشته اند باینجهت مخالف با انتخاب شدن اومی شوند و حاج محمد باقر عموی اوعلنا با او مخالفت می کرده است و مخصوصاً در جواب سؤال وزارت داخله و مجلس حکومت پوررضا می نویسد که بکرات عموی پوررضا پیش من می آمد و اصرار داشت که من ممانعت کنم که پوررضا داخل در امر انتخابات نشود .

حالا هیئت نظار چه منظوری داشته اند خیلی حرفها در اطراف این مسئله گفته می شود و بالاخره با اینکه هیچ شکایتی راجع بعدم کفایت سن پور رضا به هیئت نظار نرسیده است بدون هیچ دلیل و مدرکی اعضاء انجمن نظار می نویسند چون سن پوررضا کافی نبود اعتبارنامه او رد شد و اعتبارنامه به آقا شیخ عبدالکریم داده شد ولی بموجب این ورقه که بنظر آقایان میرسانم عموم اهالی پوررضا از علماء و تجار که بنده اسامی آنها را جدا گانه نوشته ام در این ورقه نوشته اند که سن پوررضا برای وکالت کافی است . . .

محمد هاشم میرزا - مفاد آن ورقه را بتوانید که ما هم مستحضر شویم . حاج امین التجار - این سؤالی است که پوررضا از علماء و محترمین پوررضا نوشته که بنده می خوانم حضور مبارک جنابان مستطابان شریفتمندان حجج الاسلام پوررضا در کاتهم و جنابان آقایان محترمین اهالی پوررضا زیدمقدمه مسئله می نمایم که هر گاه سن بنده مقتضی وکالت می باشد که از طرف اهالی پوررضا بطهران بروم بطوریکه اهالی

پوررضا نتخاب کرده اند مرحمت فرموده تصدیق خودتان را مرقوم فرمائید . در جواب این سؤال آقا سید محمد کاظم نام می نویسد .

الحق والانصاف جناب آقا محمود مزبور سناً و علماً شایسته وکالت مجلس شورای ملی می باشد .

یک نفر دیگر می نویسد : بلی سن جناب عالی که آقا محمود حاج رضا هستید مقتضی وکالت مجلس مقدس است امضاء تقی النسبینی وهم چنین عده دیگر شهادت بر کفایت سن پوررضا داده اند مثلاً این سؤالی است که پوررضا از آقای آقا شیخ علی دشتی نموده که می خوانم ، حضور مبارک حضرت مستطاب مغرب - الاسلام و مسلمین آیه الله فی العالمین آقای آقا شیخ علی محمد دشتی دامت برکاته عرض می دارد در خصوص انتخاب بنده از برای وکالت مجلس شورای ملی آیا حضرت مستطاب عالی از روی علم عدم اقتضای سن بنده را مرقوم فرموده اید یا از روی شهادت شهود چون حضرت مستطاب عالی رئیس مجلس نظارت انتخابات بودید مستدعی هستم مرقوم فرمائید آیا عدم اقتضای سن بنده از برای وکالت تهران از روی چه ماخذ بوده است .

در جواب می نویسد : بسم الله تعالی ! امضای داهی در عدم اقتضای سن جناب عالی از برای وکالت از روی شهرت درالسنه و افواه ورأی و اظهار سایر نظر بوده و الاداعی علمی در این باب نداشته ام .

این هم مهر و امضای ایشان و بعضی اشخاص دیگر از قبیل اهل علم الهندی وهم آقای حاج محمد حسین دشتی و آقا شیخ ابونراب و حاج علی اکبر شیرازی و آقا محمد حسین بهجانی هستند که کفایت سن پوررضا را تصدیق کرده اند بملاوه در مملکتی که سبب احوال نیست و سن اشخاص را نمی توان از روی سند و مدرکی معلوم کرد همان اظهار خود شخص و خیلی که اهمیت پیدا کنند تصدیق پوررضا برای تشخیص سن کافی است که پوررضا تصدیق تلگرافاً تصدیق بکفایت سن پوررضا نموده و این مسئله هم که اظهار خود شخص برای کفایت سن باشد در مجلس سابقه دارد و مخصوصاً در ابتدای این دوره من بخوبی در خاطر می باشد بکسورتی از طرف اداره مباشرت آوردند و سن فرد فرد آقایان را سؤال کردند و هر کسی هر قدر میل داشت گفت و همان ورقه برای دوره های بعد هم مدرک خواهد بود و هیچ نرسیدند که بچه دلیلی شما سی یا چهل سال دارید . در مملکتی که سبب احوال نیست گمان میکنم اظهار خود شخص سنیت داشته باشد بملاوه این تلگرافی است که در جواب

تلگراف وزارت داخله حکومت بنادر کرده گمی خوانم .

مقام منیع وزارت جلیله داخله . تلگراف ۲۲۳۰ مورخه یازدهم قوس زیارت و بطوری که دوسیه انتخابات پوررضا حاکی است انجمن نظار موافق قانون انتخابات وکالت پوررضا وارد کرده اند در باین جهت که سنش را کمتر از آن سنی که قانون معین می کند تعیین کرده اند در اینجاسبب احوالی نیست که بنده از روی آن مدرک سن مشارالیه را تعیین کنیم حاجی رضای پدرش در بمبئی سائر خانواده در پوررضا خود پوررضا تصدیق خانواده را در قلمت سن مبنی بر اقرض دیگر می دانند در حال انجمن نظار از معتمدین این شهر هستند و آنها آقای آقا شیخ عبدالکریم را قانوناً محق نمایندگی دانسته و تصدیق کرده اند ۲۷ قوس ۱۰۷۸ مشارالدوله وزارت داخله در جواب مجلس می نویسد که بنده آن را نمی خوانم . ریاست محترم مجلس مقدس شورای ملی .

بر طبق مرقومه رفیعه ۲۷۲۸ راجع باظهارات آقای پوررضا بحکومت بنادر تلگرافاً مراجعه و توضیحات خواسته شد

اینک جوابی رسیده است که سواد آن افا از نظر محترم عالی خواهد گذشت . وهمان تلگرافی بود که برای آقایان خواندم و دیگر يك تلگرافی است که پوررضا نوشته و برای آقایان می خوانم از این تلگراف علاوه بر تصدیق پوررضا چندین چیز معلوم می شود .

اولاً این که حاج محمد رضا در گفتن سن پوررضا توقف داشته و سبب این بوده است که بواسطه علت مزاج هازم هندوستان بوده است و راضی نبوده در آن موقع پسرش از پوررضا بتهران بیاید .

ثانیاً می نویسد من مخالفتی با وکالت او ندارم و این مسئله میرساند که سابقاً پوررضا جد او مخالف بوده اند و حالا دیگر مخالفتی ندارند .

اینها مدارکی بود که راجع بکفایت سن پوررضا در شعبه هم عرضی کرده بودم و حالاً هم بمرض آقایان رساندم و تصور نمی کنم دیگر مدرکی برای اثبات کفایت سن پوررضا لازم باشد .

در خاتمه هم عرض می کنم یکجوابی که در تمام مدت عذرش از هیچگونه خدمات و فداکاری فرو گذار نکرده حالا هم از پوررضا باین امید آمده است که در اینجا مشغول خدمتگذاری باشد تصور نمیکنم مخالفت با او محسناتی داشته باشد و البته باید باینکه هم جووان حساسی موافقت نمود .

رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا مرتضی - آقای مغرب یکسئالی بیان فرمودند که حقیقتاً قدری تعجب آوراست مثلاً فرمودند در موقفی که انتخاب پوررضا شروع شده است بواسطه نفوذ انگلیس ها در آن جا . . .

مغرب - عرض کردم در موقف جنک بین المللی . حاج میرزا مرتضی - بسیار خوب در موقف جنک بین المللی پوررضا وجهی دیگر بواسطه اینکه پوررضا برخلاف ریاست آنها رفتار کرده است مخالف با انتخاب شدن او شدند و باینواسطه هیئت نظار ابرار در کرده اند بنده عرض می کنم اگر باین ترتیب باشد باید آقای کازرونی بطریق اولی انتخاب نشوند زیرا ایشان بیشتر مخالف داشته اند و یکی دیگر از مدارکی که برای انتخاب کفایت سن پوررضا ارائه دادند استشهادی بود که از اهالی پوررضا استشهاد نموده بودند و بنده عرض می کنم که اطلاعات اهالی پوررضا هیچوقت باندازه اطلاعات پوررضا نیست زیرا ممکن است اهالی بسن یک نفر علم نداشته باشند ولی پوررضا آن شخص کاملاً مطلع اند بملاوه اینکه فرمودند رئیس انجمن نظار کفایت سن پوررضا را تصدیق کرده است اینطور نیست آقای پوررضا يك سؤالی از رئیس انجمن نظار کرده بودند که آیا اطلاعی که راجع بسن من دارید اطلاع خصوصی است یا اینکه از دیگران شنیده اید ایشان هم در جواب نوشته اند از دیگران شنیده ام و این مسئله هم بدیهی است که علم يك شخص خارجی در موضوع سن یک نفر البته از استماع پیدا می شود زیرا کسی علم غیب ندارد بملاوه انجمن نظار که از معتمدین محل انتخاب می شوند آنها مأمورند که سن منتخبین را از اهالی محل و خانواده شخص منتخب تحقیق کنند و الا اظهار خود شخص که سن من فلانقدر است کفایت نمی کند و اگر این ترتیب باشد بکلی آن شرطی که در قانون انتخابات قید شده است که سن منتخب کمتر از سی سال و بیشتر از هفتاد سال نباشد بهیچ وجه موضوع پیدا نمی کند زیرا از هر کس پیرسند که سن تو چقدر است اگر کمتر از سی سال باشد می گوید سی سال و اگر بیشتر از هفتاد سال باشد می گوید مثلاً ۶۰ سال و باین ترتیب نمی شود باید حتماً تحقیق کنند و بملاوه تلگرافاتی که علماء شیراز از پوررضا مضا بهره نموده اند و الان هم در دوسیه هست ثابت می کند که سن پوررضا برای وکالت کافی نیست و تصور می کنم بعد از آن تلگرافات و تصدیق پدر و جد پوررضا در عدم کفایت سن او دیگر محتاج نباشیم که بگوئیم سن او چقدر است . اما اینکه فرمودند پوررضا از پوررضا باینجا آمده است باین امید بود است اگر ما او را رد کنیم بلی این حرف از نقطه نظر اخلاقی حرف صحیحی است ولی

از نقطه نظر اخلاقی حرف صحیحی است ولی

بخطنامه و قانون انتصابات نیست و خیلی اشخاص ممکن است زحمت بکشند و از زامه‌های دور مسافرت نموده اینجا بیایند پس باید ما بگوئیم اگر و کالت آنها را رد کنیم خوب نیست اینکه نمی شود پلی آقای پور رضا شخص وطنخواه و صحیح - العمل و کافی می باشد و کسی هم در این موضوع عرض ندارد ولی چون سن ایشان کم است انشاء الله برای دوره‌های بعد که سن ایشان مقتضی شد و کبیل خواهند شد و نسبت بملکتم خدمت خواهند کرد ولی وطن خواهی دلیل بلوغ سن نمی شود و از این نظر که فلان شخص وطن خواه است ما نباید قانون انتصابات را نقض کنیم و بموجب اسناد و مدارکی که در جلسه قبل ارائه دادیم سن ایشان برای و کالت کافی نیست و انجمن نظار هم که معتمدین اهالی بوشهر بوده اند ایشان را رد کرده اند و وکالت آقای گلزونی هم دلیل قاطعی است بر صحت عمل امضاء انجمن نظار و این حرف هم که شخصی بگوید پدر من بملاطحاتی نمی خواسته است من داخل در سیاست شوم ما نمی توانیم رأی انجمن نظار را باطل کنیم ، بملاوه در شبهه اعتبار نامه آقای آقا شیخ عبدالکریم با اکثریت ۵ رأی در مقابل چهار رأی رد و رأی امتناع تصویب شده است دیگر فلسفه این رایورث را بعد از آن رایورث نمی دانم و تقاضا می کنم توضیح فرمایند که چه جهت بعد از تصویب اعتبار نامه آقای شیخ عبدالکریم این رایورث را داده اند

(پیشنهادی از طرف آقایان رئیس‌التجار و داور بمضمون آنی فرات شد)

چون موضوع نمایندگی پور رضا مدتی است در خارج مجلس مابین نمایندگان معترض مطرح است و هر دلیل موافق و مخالف مطلب تازه نیست و کاملاً آقایان نمایندگان دارای عقاید مختلف می باشند لهذا برای آنکه وقت مجلس تضییع نشود پیشنهاد می کنم مذاکرات را کافی دانسته رأی گرفته شود رئیس‌التجار داور رئیس - نسبت باین پیشنهاد مخالفی نیست ؟

(اظهاری نشد)

رئیس - پیشنهاد دیگری از طرف همگی از آقایان شده است که رأی مغفی گرفته شود (شرح ذیل پیشنهاد مذکور فرمائید) ما امضاء کنندگان پیشنهاد می کنیم در موضوع اعتبار نامه پور رضا از بوشهر رأی مغفی یا مهره گرفته شود قیوضات - مصباح دیوان - رکن - الملک - قوام الدوله - مستشارالتجار - شهاب الملحقین - محمد صادق طباطبائی - سید محمد حسینی - ناظم الملها - حائری - زاده - مدین - شیخ الترافین زاده سردار

مفهم - تقی نائینی - میرزا شهاب رئیس - رأی می گیریم آقایانی که موافقت گلوله سفید و الا گلوله سیاه خواهند داد حاج میرزا مرتضی - اشخاصی که با رایورث شعبه موافقت گلوله سفید بدهند . رئیس - مگر چه قدر فهمیده بودند؟ حاج میرزا مرتضی - چون ممکن بود بعضی ها مثل خود بنده اشتباه کنند که گلوله سفید بر علیه رایورث شعبه خواهد بود باین جهت سؤال کردم رئیس - خیر گلوله سفید برای موافقت (در این موقع با مهره اخذ رأی شده آقایان امیر ناصر و مستشار السلطنه گلوله ها را شمرده نتیجه بقرار ذیل حاصل شد) مهر سفید علامت قبول ۳۹ مهر کبود علامت رد ۲۸ مدح حاضر (۲۸) رئیس - با اکثریت یک رأی تصویب شد برای اطلاع خاطر آقایان عرض می کنم ۲۱۲ فقره کار در مجلس معطل است که ۵۰ فقره آن حضرات و ۱۶۲ فقره دیگر آن در کسب و کارها است و ۵۰ فقره که از کسب و کارها گذشته منتظراند جزو دستور گذارده شود که جمعا می شود ۲۱۲ فقره رایورث کسب و کارها را هم راجع بایسویون راه آن مطرح است مذاکرات در کلیات است

آقای دست قیب (اجازه)

آقا سید محمد باقر دست قیب - اولاً برای رفع سوء تفاهم عرض می کنم که مخالفت با ایسویون مخالفت باره آن نیست و برای اینکه سوء ظن و سوء تفاهم نشود عرض می کنم البته آبادی مملکت بسته براه آن است و عقیده اغلب آقایان هم این است که راه آن در مملکت اسباب ترقی آن مملکت است و هر مملکتی که راه آن ندارد باید سعی و کوشش نماید که پیدا نماید برای اینکه راه آن یگانه وسیله آبادی مملکت است و علت مخالفت بنده این است که این قضیه یک دلالتی است که یک نفر دو نفر برای مامی خواهند بکنند مثل اینکه بنده بک خانه دارم می خواهم بفروشم یک نفر دلال مبین می کند و باو می گویم تو برو مشتری پیدا کن اگر مشتری پیدا کرد آنوقت اگر صلاح من باشد آن خانه را می فروشم و اگر صلاح نیست با نخواستم نمی فروشم این چیز همی سابقه در مملکت ما ندارد از این جهت یک سوء ظن مانی حاصل می شود و چون ما نمی دانیم یک چیز خوب یا بدی است و سابقه تخصصی در این قضیه نداریم برای بعضی

از اذهان از قبیل ذهن خودم شاید یک سوء ظن مانی تولید شود علاوه بر این ممکن است بر رئیس کل مالیه ایران که ما با یک اطمینان نظری باو نگاه می کنیم این مسئله را مراجعه بایکنیم به بینیم و این حق تقدم را تصویب می کند یا خیر؟ بملاوه در بعضی موارد بیشتر تولید سوء ظن می شود مثلاً در ماده دوم مو نویسد آقایان علیقلی خان نبیل الدوله و صالح خان حشمت السلطنه بموجب این ایسویون حق خواهند داشت در امریکا و اروپا ۱۰ الی آخر ماده) راست است عبارت ساده است ولی لفظ یک لفظی بد بنظر می آید مثلاً خود بنده از لفظ اروپا و امریکا می ترسم و حقیقتاً وقتی تلفظ می شود بیشتر می شود حالا شاید بعضی از آقایان بگویند چرا این چیزی نیست نباید آدم اینقدر ساده باشد بنده عرض می کنم توحش دارم و این لفظ اروپا و امریکا راجع باین امتیاز اثر توحشی در بنده تولید کرده یک ماده دیگری دارد که آن چیز غریبی است در آن ماده نوشته شده ده فرسخ عرضاً از اطراف خط آهن باینها واگذار می شود و لو اینکه آقایان بگویند این صورت امتیاز است وقتی که خواست امتیازش را بگیرد قبول نمی کنیم باز بنده عرض می کنم این لفظ نظر و وحشی است که یک خط آهنی که عبور می دهند ده فرسخ عرضاً متعلق بآنها باشد ۱۰ فرسخ از این طرف و ۱۰ فرسخ از طرف دیگر می شود ۲۰ فرسخ از طرفین و این امتیاز غریبی است که در هیچ یک از امتیازها این مسئله نیست که ۱۰ فرسخ از دو طرف راه باو داده می شود آنجا اصطکاک پیدا کرد با معدن نفت آنوقت چه باید بکنیم شاید صاحب امتیاز معادن نفت شمال که طرف او است قبول نکند آنوقت تکلیف ما چیست علاوه بر این مامی خواهیم مشتری معین کنیم دیگر این مواد را نمی خواهد یک نفر دلال می خواهد که باو بگوئیم تو برو در صفحات امریکا مثلاً تجسس کن و مشتری پیدا کن این است که بنده عقیده ام راجع باین حق اولویت این است که باید بر رئیس کل مالیه ایران که تخصص دارد مراجعه کنیم و به بینیم نظریه او در این حق اولویت چیست ؟ مسراجعه بکردن . رئیس - اینجا آقای حاج میرزا مرتضی و آقای حاج شیخ اسدالله ایتراد کردند که راجع بر رایورث شعبه نسبت بنمایند بوشهر اکثریت حاصل نشده است .

آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

آقای حاج شیخ اسدالله - البته حل این مسئله بنظر آقای رئیس است و لکن در آرائی که اینجا شده شد سی و نه رأی سفید و سی و هشت رأی سیاه بود و بنده حاضرسه رای کسراست و در صورتی که اکثریت نسبت بنده حاضر باشد آقای رئیس هم جزو عده حاضر هستند در صورتی که امتناع فرموده باشند اکثریت حاصل نمی شود . دیگر بنده بنظر آقای رئیس است رئیس - بنده همیشه جزو امتناعیون هستم و محسوب نمی شوم و اگر بنا باشد بنده را هم حساب کنید باید سایر قوانین را هم اصلاح کنید معذک اگر اشکالی دارید ممکن است بین خودتان رفع کنید آقای مستشار السلطنه (اجازه) مستشار السلطنه - آقای دست قیب امروز آقای حاج شیخ اسدالله چند روز پیش از این در موقتی که صحبت ایسویون را آن مطرح شد اعتراضاتی فرمودند چون بنده موافقت هستم آنچه بنظر می آید عرض آقایان می رسانم . این لایحه یکی از مهم ترین و بهترین لوابی است که در مجلس مطرح شده بنده در این قضیه نمی خواهم زیاد مذاکره کنم و بجواب آقای حاج شیخ اسدالله و آقای دست قیب قناعت می کنم . اولاً اینکه آقای حاج شیخ اسدالله در موضوع عبارت ایسویون فرمودند که چرا این کلمه را بفارسی نوشته اند بنده عرض می کنم اگر چنانچه بدل این کلمه را ما داشتیم البته اورا اختیاری کردیم و این لفظ خارجی را نمی آوردیم ولی همانطور که آقایان (کمیسیون و فرا کمیسیون را) ذکر می کنند و کلمه ندارند بجای آن ذکر کنند همین طور هم کلمه ایسویون که بجای آن آن در فارسی کلمه نیست که استعمال کنند همین طور هم کلمه ایسویون که بجای آن و چون این لغت در اروپا یکی از لغات معروفه است و در آنجا لازم بتوضیح نیست از این جهت قبول کردیم که این لفظ بعضی لغات والفاظ هست که اگر معنای آن را بنویسند آن استفاده لازمه از آن معنی نمی شود مثلاً فرس ماژور و چون یک لغتی نداریم که حاکی از مضمون آن باشد از این جهت می گوئیم فرس ماژور و چون طرز است فرس ماژور و سایر لغاتی که در این لایحه معمول است .

و اما در خود این قضیه که حق مطالبه و تقیض و حق اینکه یک نفر دو نفر یا بهیشتی اعزام شود به مصالح خارجی و اینکه اعلان کنند که ما ما مأموریم برای راه آهن از فلان خط تا فلان نقطه شرح که تهیه کرده عرض مجلس می رسانم . این حق را که باین اشخاص میسویون می گویند حق تقیض و جلب است و هر مسئله بنظر آقای رئیس است و لکن در آرائی که اینجا شده شد سی و نه رأی سفید و سی و هشت رأی سیاه بود و بنده حاضرسه رای کسراست و در صورتی که اکثریت نسبت بنده حاضر باشد آقای رئیس هم جزو عده حاضر هستند در صورتی که امتناع فرموده باشند اکثریت حاصل نمی شود .

دیگر بنده بنظر آقای رئیس است

رئیس - بنده همیشه جزو امتناعیون هستم و محسوب نمی شوم و اگر بنا باشد بنده را هم حساب کنید باید سایر قوانین را هم اصلاح کنید معذک اگر اشکالی دارید ممکن است بین خودتان رفع کنید آقای مستشار السلطنه (اجازه) مستشار السلطنه - آقای دست قیب امروز آقای حاج شیخ اسدالله چند روز پیش از این در موقتی که صحبت ایسویون را آن مطرح شد اعتراضاتی فرمودند چون بنده موافقت هستم آنچه بنظر می آید عرض آقایان می رسانم . این لایحه یکی از مهم ترین و بهترین لوابی است که در مجلس مطرح شده بنده در این قضیه نمی خواهم زیاد مذاکره کنم و بجواب آقای حاج شیخ اسدالله و آقای دست قیب قناعت می کنم . اولاً اینکه آقای حاج شیخ اسدالله در موضوع عبارت ایسویون فرمودند که چرا این کلمه را بفارسی نوشته اند بنده عرض می کنم اگر چنانچه بدل این کلمه را ما داشتیم البته اورا اختیاری کردیم و این لفظ خارجی را نمی آوردیم ولی همانطور که آقایان (کمیسیون و فرا کمیسیون را) ذکر می کنند و کلمه ندارند بجای آن ذکر کنند همین طور هم کلمه ایسویون که بجای آن آن در فارسی کلمه نیست که استعمال کنند همین طور هم کلمه ایسویون که بجای آن و چون این لغت در اروپا یکی از لغات معروفه است و در آنجا لازم بتوضیح نیست از این جهت قبول کردیم که این لفظ بعضی لغات والفاظ هست که اگر معنای آن را بنویسند آن استفاده لازمه از آن معنی نمی شود مثلاً فرس ماژور و چون یک لغتی نداریم که حاکی از مضمون آن باشد از این جهت می گوئیم فرس ماژور و چون طرز است فرس ماژور و سایر لغاتی که در این لایحه معمول است .

و بیشتر در این امر شده اند باینها یکسکال حق تقدم داده می شود و اگر اینها در این مدت موفق بانجام این امر نشدند بعد از این مدت هر شرطی بیاید و بخواهند میتوانند این امتیاز را بگیرند و البته آقایان مطلع اند که برای مطالعات و مذاکرات در این قسمت کوچک یک مخارج زیادی لازم دارد ولی این دو نفر از نقطه نظر احساسات حاضر شده اند که بروند و مشتری پیدا کنند و تمام مخارجش را هم از کیسه خود بدهند وقتی که این دو نفر رفتند و مخارج کردند و مشتری پیدا نمودند باز هم خودتان مختارید می خواهید امتیاز بدهید و اگر نخواهید ندهید و اینها هیچ چیز از ما مطالبه نمی کنند و اینکه اعتراض نمودند که چرا در معادن هم حق اولویت داده شده است بنده عرض می کنم این مسئله برای این است که اولاً وقتی شروع بکار می کنند عایداتی ندارد و اگر در این موضوع ایرادی بشود منطقی نخواهد بود و اگر خواستند برای کشف معادن و استخراج مراد اقدامی کنند بدیهی است باید یک امتیازات خاصی و مواد فرعیه در صورتی که دولت و مجلس تصویب کند بگیرند اگر غیر از این ترتیب باشد نمی توانند کار کنند در هر حال ته و ری نمی کنند اگر این مجلس حق اولویت را تصویب کند یک فتح باب و یک تشویق و ترغیب از اشخاصی که علاقه مند بایران دارند می شود بالاخره این اشخاص برای دولت ایران دچار زحمت می شوند و یک مخارجی می کنند برای عقد این قرارداد و اینها این مخارج را با یک شوق و شعفی مصرف می کنند که هم به مملکت خودشان خدمتی شود و هم خودشان استفاده نمایند و تصور نمی کنم این قسمت مخالف با عقیده مجلس شورای ملی باشد رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

حاج شیخ اسدالله

حاج شیخ اسدالله - بنده اگر حقیقه می دانستم که این ایسویون و این ایجاد راه آهن برای مملکت مفید فایده است کاملاً موافق بودم ولی متأسفانه از این امر محصل و مورد باید قدری وقت نمود و بصیرت هد حالا اگر آمدند و قبول کردند و رفتند و یک گمیانی را حاضر نمودند و او هم سرمایه خود را بایران آورد تازه مانی نتوانیم با این حق تقدم این امتیاز را بدهیم زیرا در این جا نوشته جنبه سیاسی نداشته باشد آیا ما درست در نظر نیست در یکی از مواد آن می نویسد در تمام طول راه آهن ۲۰ فرسخ از دو طرف راه که تقریباً یک قسمت عده از مملکت را میگیرد با تمام مخارجش جزو این ایسویون است و بنده نمی دانم واگذار نمودن یک اشخاص دیگری آمدند و این امتیاز را خواستند آن اولی مقدم است در هر در این است که چرا این کلمه ایسویون را بفارسی نوشته اند که افلا همه مردم بفهمند تا وقتی که چاپ میشود بدست آن هائی افتد

ظنین نباشند که ایسویون یعنی چه ؟ و بنده چند مرتبه از معنی این لغت سؤال کردم هر دفعه بکطور مختلف برای من معنی کردند و دیگر آن که می فرمایند این دو نفر دلال اند که باید بروند و مشتری پیدا کنند بنده نمی فهمم کسی که انحصار دلالی بخواهد برای چه وجهه مناسبت ۲۰ فرسخ عرض راه و معادن را باید باو واگذار نمود این مسئله مناسبتش باره آن چیست؟ آنوقت این شخص بفرمایش آقایان و یک مخارج فوق العاده می کند و در تمام اروپا یا آمریکا سیر می کند و با تمام کمیانی و شرکت هائما کره می کند و ایجاد یک سرمایه در ایران در ظرف یکسال میکند می خواهم از آقای مستشار السلطنه سؤال کنم که آیا این عمل میشود و ممکن است سوء ظن حاصل نشود که یک نفر یاد آور برود و سرمایه وقت خود را تلف کند و با شرکت های اروپائی و آمریکائی صحبت و بکنفر راجع کند که باید و سرمایه خود را در ایران بکار ببندد از آن وقت اگر ما خواستیم بآن هائی دهیم و اگر نخواستیم ندهیم؟ پس معلوم می شود اینها سفته اند مشر نداند که یک مبلغ گزافی خرج کنند و یکی را برای گرفتن این امتیاز حاضر کنند و بیایند آنوقت اگر نخواستند امتیاز بدهند می گویند بر او امتیاز ندهیم . اگر مطلب باین سادگی باشد و سرمایه داران مملکت ما اینقدر بی فکر و نادان باشند آن وقت بنده هم از نادانی آنها استفاده میکنم . اما این مسئله اینطور ساده نیست و چیز های دیگری در پس این پرده هست که بنده نمی فهمم و تصدیق هم میکنم که نمی فهمم . نه سرمایه دار اروپائی را می فهمم که منظور با این ترتیب می آید و نه این دلالی را که این آقایان می خواهند بکنند .

حاج شیخ اسدالله

حاج شیخ اسدالله - بنده اگر حقیقه می دانستم که این ایسویون و این ایجاد راه آهن برای مملکت مفید فایده است کاملاً موافق بودم ولی متأسفانه از این امر محصل و مورد باید قدری وقت نمود و بصیرت هد حالا اگر آمدند و قبول کردند و رفتند و یک گمیانی را حاضر نمودند و او هم سرمایه خود را بایران آورد تازه مانی نتوانیم با این حق تقدم این امتیاز را بدهیم زیرا در این جا نوشته جنبه سیاسی نداشته باشد آیا ما درست در نظر نیست در یکی از مواد آن می نویسد در تمام طول راه آهن ۲۰ فرسخ از دو طرف راه که تقریباً یک قسمت عده از مملکت را میگیرد با تمام مخارجش جزو این ایسویون است و بنده نمی دانم واگذار نمودن یک اشخاص دیگری آمدند و این امتیاز را خواستند آن اولی مقدم است در هر در این است که چرا این کلمه ایسویون را بفارسی نوشته اند که افلا همه مردم بفهمند تا وقتی که چاپ میشود بدست آن هائی افتد

فقط برای تجارت آمده ایم ولی بعد معلوم میشود که در پس پرده یک چیز های مغفی بوده است و یک وقتی مانی فهمیم که کار از کار گذشته و تیر از چله کسان بدر رفته است . بنابراین بنده تصدیق نمی کنم که این امتیاز و این حق اولویت عملی باشد و کار تفری خواهد بود . و اگر هم بخواهید برای اوحق تقدم قائل شوم باز بطریق اولی تصدیق نخواهم کرد که یک کمیانی نمی دانم کیست و هیچ معلوم نیست که است وجه نظریاتی دارد حق تقدمی داده شود بملاوه چیز دیگری که باشد سوء ظن بنده شده این است که یک نفر از وقتی که از خارج بمملکت خودش وازد میشود باستانی که در دست است می خواهد خدمتی با جانب و خیانتی بمملکت خودش نمایند بنده این را تصدیق نمی کنم . یک که چنین شخص متصدی این امر باشد که یک قرارداد هائی با کمیانی های خارجه بگذارد و یک استفاده هائی بآنها بدهد و بنده این را خیانت بوطن می دانم و چون مطابق صورتی که بر رئیس الوزراء ارائه داده است بنده نظریه این شخص را نظریه خوبی نمی دانم و تصدیق نمی کنم یک همچو حق تقدمی با ایسویون راه آهنی عرض ۲۰ فرسخ از طرفین راه (راجع بمعادن) باور داده شود چون بنده این مسئله را باین سادگی نمی دانم . مخالفم . امروز هم کسالت داشتیم و از مجلس مرخصی خواسته بودم ولی مخمضاً برای اینکه در این موضوع اظهار عقیده کرده باشم شرفیاب شده و عرض می کنم بنده این مسئله را خیلی خطرناک می بینم و هیچ صحیح نیست دانم که یک همچو امتیاز و حق تقدمی باین شخص داده شود زیرا بنده اسناد خیانت اورا دیده ام حالا اگر آقایان صلاح بدانند تصدیق کنند بنده عرضی ندارم . رئیس - چند دقیقه تنفس داده می شود .

آقای سید حسن

آقای سید حسن - آقایان دست قیب و حاج شیخ اسدالله هر دو اعتراضاتی کرد کلبه این لایحه کردند مخارجش این بود که فرمودند چون ما اطلاع نداریم در این امر متخصص نیستیم لهذا بر ایمان سوهظن حاصل شده است ولی سوء ظن دلیل بر این نمی شود یک لایحه که از طرف دولتی که محل اطمینان و اعتماد خودشان است بمجلس آمده تصدیق نکنند آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند سوء ظن من این است

که این اشخاص می خواهند پس از یکسال سرمایه داران خارجی را برای گذراندن امتیاز در ایران حاضر کنند. معلوم است آدمی که این پیشنهاد را می کند اگر در ظرف یکسال از عهده بر نیامد مدت رابیشتر قرار می دهد کسی که سالها در اروپا یا آمریکا بوده و تمام سرمایه داران خارجی را که برای اینکار حاضرانند می شناسد و با آنها سابقه پیدا کرده است اگر يك آدم بی ربطی بود مدت را پنجسال یا سه سال قرار می داد یکی دیگر آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند این آدم اسنادی بدست خارجی ها داده است و باین واسطه حاضر نیستیم مباشرتاً او را نسبت باین امر تصدیق کنیم و اسنادش را هم در کمیسیون نطق به آقای رئیس الوزراء داده است آن اسناد را بنده ندیده و اطلاعی هم ندارم ولی از قرار فرموده بکنفر. از آقایان و کلا این شخص خیانت نکرده بلکه خدمت هم کرده است و آن اسناد خوشتراریا بوده که می خواسته است آن اسناد خود را رسمیت داده و در نتیجه امتیاز خود را بدولت ایران بفولاند این شخص آن اسناد را از او گرفته و تقدیم دولت ایران نموده است (از طرف جمعی از نمایندگان کان همرزاسید سخن - با اینکه اعتبار هم نداشته است باز او گرفته که دیگر هیچ سندی در دست او نباشد گذشته از این همه اعتراف دارند که راه آهن در ایران باید دائره بود اگر خود دولت ایران حاضر بود که راه آهن تأسیس کند البته خیلی بهتر بود ولی تا موقعی که هنوز حرکت های داخلی در ایران برای انجام این امر که یگانه وسیله ترقی و سعادت مملکت است تأسیس نشده دولت ناچار است توسط سرمایه داران خارجی اینکار را بکنند به علاوه این اشخاص تمهیلی بدولت ندارند قطعی خواهند

از طرف دولت سمت نمایندگی پیدا کنند که بروند در اروپا و با سرمایه داران خارجی مذاکره کرده و جلب خاطر آنها را نموده بعد بطهران بیاید بعد از آن در این باب مذاکرات لازمه با دولت و مجلس نموده قرار قطعی بدهند و این چیزی نیست که فعلاً محل گفتگو باشد.

عقیده بنده این است که این اشخاص هر چه زودتر باید بروند و مذاکرات را بادیدگران تمام کنند و این کار بزرگ را برای مملکت بگذرانند پس بهترین است که ما سوه ظن خودمان را بر طرف کنیم گذشته از این الان مدت هیچده ماه است که در باب نطق شمال در مجلس مذاکره می شود و هنوز هم بجائی نرسیده است در صورتی که اگر يك امتیازی را برای يك شخص خارجی می خواستند مسلماً

زودتر گفتگو قطع شده بود و تا حال هم تکلیف آن معلوم شده بود به علاوه اینها چیزی هم نخواستند اند و خرج مسافرت خودشان را هم خودشان متحمل می شوند بر دولت تمهیلی ندارند و چیزی نیست که این قدرها اسباب سوهظن باشد (عده گفتند مذاکرات کافی است و جمعی اظهار نمودند کافی نیست) رئیس - رأی می گیریم بکفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند (عده قلیلی قیام نمودند) رئیس - تصویب نشد . آقای آقا سید فاضل . (اجازه) آقا سید فاضل - اولاً باید تشخیص داد که يك مطلب خوب و مهمی منتهی نمی شود که ما خودمان را در مضایقه بیندازیم و مخالفت بنده در این حق تقدم با اسیون است و لفظ فرانسه است منافات ندارد که من یکی از طرفداران جدی خط آهن باشم زیرا مسئله اهمیت خطوط آهن قابل انکار و جای شبهه نیست و گمان می رود که طرفدار جدی خط آهن هستیم و علاقه مند هستیم که خطوط آهن در ایران دائر و تأسیس شود زیرا خط آهن و کشف معادن و غیره اسباب سعادت مملکت است ولی این مسئله منتهی این نیست که بنده کور کورانه يك حق تقدمی بکسی بدهیم زیرا اولاً این معنی در نظر دولت و مجلس مجسم شده که باید این کار بشود و دولت هم که نمایندگان خوب در آمریکا و اروپا دارد و آنها هم که کار زیادی ندارند که بگوئیم کثرت مشغله آنها مانع از انجام این وظیفه است بهترین طرق این امر بعقیده بنده این است که دولت توسط این مأمورین خودش در خارج تبلیغ و پروپاگاندا نموده کمیته های خارجی را برای این کار حاضر نماید و آنها در تحت تأثیر پروپاگاندا و تبلیغات قطعاً بخوبی از عهده اینکار برخوانند آمد دولت باید بامورین خود دستور لازمه را بدهد و آنها هم سرمایه داران خارجی را برای شرکت خط آهن در ایران جلب خواهند کرد زیرا اینکار خیلی مهم و در مقام مقایسه با نطق شمال درجه اول است زیرا قضیه نطق شمال فقط استخراج نطق دريك قسمت از ایالات ایران است ولی این مسئله ۲۰ فرسخ از تمام مملکت نسبت به مرض راه که در هر طرف ۱۰ فرسخ قرار داده اند و بنده خیلی از این مسئله تعجب می کنم زیرا بطوری که بنده حساب کرده ام مرض راه بعضی از ایالات ۱۰ فرسخ کمتر است مثلاً گیلان مرضش خیلی کم است آنوقت ما مجبوریم از حدود تجاوز کرده ایالات

دیگر را زری این امتیاز بگذاریم این است که بنده مخالفم و بطوری که عرض کردم عقیده دارم دولت توسط نمایندگان خودش اقدام باینکار در خارج نماید اما امتیاز را هم را می دهیم امتیاز معادن را که نمیدهیم و جهت ندارد بطوری که در ماده سوم نوشته شده ۱۰ فرسخ از زمین و ۱۰ فرسخ از یسار راه را هم داخل این امتیاز کنیم خلاصه بنده بدون اینکه داخل در شخصیات شده و اظهار خدمت یا خیانت درباره اشخاص بنمایم عرض می کنم با این حق تقدم مخالفم و نباید خودمان را درستی خودمان را مضایقه بیندازیم اگر امتداد خط آهن ایران منحصراً باین حق تقدم یا اسیون می نمود بنده حرفی نداشتم ولی اولاً بطوری که آقای حاج شیخ اسدالله فرمودند این امتیاز حق تقدم جزو مرام و آمال است و عملی نخواهد بود به علاوه يك طرق منتج دیگری هست که ما را بقصود قطعاً ایصال میکند و جلب سرمایه داران ملل حیه دنیا را برای ما حاصل میکند که دولت باید توسط آن طرفی که عرض کردم داخل عمل شود و بنده اقدام باین مطلب را خیلی خطرناک می بینم و داعی ندارد که ما ترتیبات عادی را کنار گذاشته بدو نفر حق تقدم بدهیم که بروند در خارج مذاکره کنند رئیس - آقای حائری زاده (اجازه) حائری زاده - موضوع قانون نفت که بمجلس آمده بنده دیدم آقایان می فرمایند در اصل موضوع که امتیاز نطق باشد باید مذاکره شود یا نه و آیا مخالفند یا موافق - یعنی دیگر لازم نیست داخل در مواد بشویم. حالا هم خوب است آقایان مخالفتی دارند بفرمایند بدیهی است در اصل مسئله که اجازه دادن بدو نفر باشد که آنها بروند در ظرف یکسال شرکت های خارجی را برای تأسیس خط آهن در ایران حاضر و جلب کنند گمان ندارم هیچکس مخالف باشد و آقایان هم که يك فرمایشی می فرمایند راجع بمواد است و خود بنده هم در خیلی از مواد مخالفم و وقتی که داخل در شور مواد شدیم عرض خواهم کرد ولی حالا ما باید با امتداد خط آهن موافقت کنیم تا شاید بتوانیم زودتر وسائل رفاهیت خود را فراهم کنیم رئیس - آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی (اجازه) حاج میرزا علی محمد - مخالفت بنده در این است که دادن امتیاز راه آهن و جلب مشتری برای امتداد خط آهن مستلزم این نیست که ما ۲۰ فرسخ از عرض مملکت خودمان را هم بکسی بدهیم که برود برای

مامامالاتی صورت دهد البته بنده موافقت راه آهن کشیده شود و کسی باشد که ما را بخرد ولی ضمناً بر این امتیاز و اولاً مقدم عرض و طول مملکت را هم داخل کرد و اضافه معادنی هم که در این اراضی است ضمیمه این امتیاز قرار داده اند این است که بنده عرض میکنم با اضافه کردن يك وجب از اراضی بر راه آهن موافق نیستیم زیرا مسئله معادن با خط آهن دو موضوع مختلف علیحده و هیچ مربوط بیکدیگر نیست شاید بعضی ها تصور کرده اند که علت بفروش نرسیدن این متاع و اثر نشین خطوط آهن در ایران بواسطه نداشتن مشتری بوده است خیر اینطور نیست ما بی قیمت بودن راه آهن ایران مسئله نبره بلکه همیشه علت خارجی و جهات سیاسی کار بوده که نمی گذاشت راه آهن در ایران کشیده شود بنا بر این ما نمی توانیم قبول کنیم که اراضی هم ضمیمه امتیاز راه آهن باشد دیگر آنکه در یکی از مواد نوشته شده که این امتیاز نباید جنبه سیاسی داشته باشد بعقیده بنده خوب است تصریح شود که امتیاز باید مطلقاً بدون غیر همچوازداده شود و اگر چنانچه صاحب این حق تقدم و اسیون قبول می کند که راه آهن ساره و باقیمد اینک بدولت غیر همچوازداده باشد بنده موافقم ولی اگر این دو شرط را قول نکنند مخالفم رئیس - آقای مساوات (اجازه) مساوات - عرایض بنده تقریباً همان بود که آقای دولت آبادی فرمودند و بعقیده بنده این دو امتیاز است و نباید با هم مخلوط شود و مسئله راه آهن و حق تقدم مربوط بمعادن نیست و او خود يك مسئله مستقل علیحده است که ابداً مربوط براه آهن نیست و اختلاط این دو امتیاز را من مخالفم و باید از یکدیگر تفکیک و مجزا شود و اگر اینطور باشد مشکلاتی حادث خواهد شد چنانچه نظیر این امتیاز سابق دادند و اسباب خیلی مشکلات شد رئیس - آقای محقق الملام (اجازه) محقق الملام - بنده موافقم و پیش خودم همچو تصور می کردم وقتی که این امتیاز بمجلس می آید هیچکس مخالفت نخواهد کرد وانگهی آقای دست فبب کمی فرمایند ما نمی دانیم بنده عرض می کنم بنده نمی فهمم و می دانم آقای حاج شیخ اسدالله می فرمایند ما نمی فهمیم و ایجاد سوه ظن می شود در یکی از مواد این امتیاز نوشته شده با توافق نظر دولت و مجلس باید قضیه خاتمه پیدا کند دیگر در این صورت چه سوه ظنی باقی خواهد بود آقایان اطلاع دارند که در هندوستان هنوز غالب مؤسسه های راه آهن ضرر داده اند

که حالا کمیته های ما ضرر آنها را از جای دیگر جبران می کنند از طرف دیگر بنده خلی صحیح می دانم که ده فرسخ هم از اطراف ضمیمه شود که اگر معدنی جزم معین طلا در آن اراضی باشد جزو امتیاز خط آهن باشد زیرا هیچ کمیته ای هاشق ایران نیست که بخود خود در ایران راه آهن بکشد بخیال اینکه يك رویه مال التجاره را از زبور مسئله معادن با خط آهن دو موضوع مختلف علیحده و هیچ مربوط بیکدیگر نیست شاید بعضی ها تصور کرده اند که علت بفروش نرسیدن این متاع و اثر نشین خطوط آهن در ایران بواسطه نداشتن مشتری بوده است خیر اینطور نیست ما بی قیمت بودن راه آهن ایران مسئله نبره بلکه همیشه علت خارجی و جهات سیاسی کار بوده که نمی گذاشت راه آهن در ایران کشیده شود بنا بر این ما نمی توانیم قبول کنیم که اراضی هم ضمیمه امتیاز راه آهن باشد دیگر آنکه در یکی از مواد نوشته شده که این امتیاز نباید جنبه سیاسی داشته باشد بعقیده بنده خوب است تصریح شود که امتیاز باید مطلقاً بدون غیر همچوازداده شود و اگر چنانچه صاحب این حق تقدم و اسیون قبول می کند که راه آهن ساره و باقیمد اینک بدولت غیر همچوازداده باشد بنده موافقم ولی اگر این دو شرط را قول نکنند مخالفم رئیس - آقای مساوات (اجازه) مساوات - عرایض بنده تقریباً همان بود که آقای دولت آبادی فرمودند و بعقیده بنده این دو امتیاز است و نباید با هم مخلوط شود و مسئله راه آهن و حق تقدم مربوط بمعادن نیست و او خود يك مسئله مستقل علیحده است که ابداً مربوط براه آهن نیست و اختلاط این دو امتیاز را من مخالفم و باید از یکدیگر تفکیک و مجزا شود و اگر اینطور باشد مشکلاتی حادث خواهد شد چنانچه نظیر این امتیاز سابق دادند و اسباب خیلی مشکلات شد رئیس - آقای محقق الملام (اجازه) محقق الملام - بنده موافقم و پیش خودم همچو تصور می کردم وقتی که این امتیاز بمجلس می آید هیچکس مخالفت نخواهد کرد وانگهی آقای دست فبب کمی فرمایند ما نمی دانیم بنده عرض می کنم بنده نمی فهمم و می دانم آقای حاج شیخ اسدالله می فرمایند ما نمی فهمیم و ایجاد سوه ظن می شود در یکی از مواد این امتیاز نوشته شده با توافق نظر دولت و مجلس باید قضیه خاتمه پیدا کند دیگر در این صورت چه سوه ظنی باقی خواهد بود آقایان اطلاع دارند که در هندوستان هنوز غالب مؤسسه های راه آهن ضرر داده اند

حفظ تبر ب توسط وزارت مالیه است و تا بحال اجرا نشده است از این تاریخ بعبد کاملاً بوقوع اجرا گذارده سید محمد تدین عبدالله معتمد السلطنه . شیخ الاسلام مساوات . سید سکاظم . تقی طباطبائی . فیوضات . حسن العسینی الکاشانی . ناظم - الدوله . مغیر السلطنه . محمد نجف شیخ الاسلام اصفهانی . علی محمد العسینی دولت آبادی . ناظم العلماء . رکن الملك رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه) محمد هاشم میرزا - گمان نمی کنم این ترتیب خوب باشد و مواد قانونی که از مجلس گذشته لازم بيك اخطار تانی است یکی از او کلا از وزراء سؤال کند که چرا اجرا نمی شود والا اگر برای هر ماده قانون يك اخطاری بشود قوت سایر قوانین را هم از بین خواهد برد و مجلس برای هر ماده مجبور می شود پیشنهاد جدیدی کند وقتی که مجلس قانون را وضع کرد و اعلیحضرت همایونی هم آن قانون را امضاء کرد مطابق قانون اساسی باید اجرا شود و هر كدام که اجرا نشده بطرد سؤال و استیضاح باید سؤال کرد و خوب نیست این سابقه در مجلس باشد . رئیس - آقای تدین (اجازه) تدین - البته دولت های وقت موظف هستند که قوانین مصوبه را بوقوع اجرا بگذارند ولی متأسفانه قانون پستی وضع شده ماده چهارده آن که مهمترین مواد آن قانون است تا السامه بوقوع اجرا گذارده نشده است و چون در آن ماده قید می کنند کتب مطبوعه و محافظت تبرهائی را که دولت لازم دارد با وزارت مالیه است ولی بطوری که آقایان مستحضران رئیس سابق پست بد بخواه خود با دولتهای وقت اطلاع نداشته و یا اگر هم اطلاع داشته اند غرض عین فرمودند خودش دستور بخارجه میداده و هر مقداری که خودش می خواسته است می آورده است در صورتیکه صورت حساب معین ندارد که تا کثون چه مقدار تبر از کارخانه هارن خواسته است نظر باین که این موضوع موضوع مهمی است و تا کنون طرف توجه دولت نبوده از این راه بعقیده من خبارت متوجه دولت گردیده این است که از نقطه نظر اهمیت موضوع لازم دانستیم که بدولت اخطار شود که این ماده خیلی مهم را در نظر داشته باشند که از این تاریخ اجرا شود و نظر دیگری نداشتیم . رئیس - آقای گروسی (اجازه) حاج شیخ محمد حسن گروسی بنده در این موضوع عرضی ندارم

حفظ تبر ب توسط وزارت مالیه است و تا بحال اجرا نشده است از این تاریخ بعبد کاملاً بوقوع اجرا گذارده سید محمد تدین عبدالله معتمد السلطنه . شیخ الاسلام مساوات . سید سکاظم . تقی طباطبائی . فیوضات . حسن العسینی الکاشانی . ناظم - الدوله . مغیر السلطنه . محمد نجف شیخ الاسلام اصفهانی . علی محمد العسینی دولت آبادی . ناظم العلماء . رکن الملك رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه) محمد هاشم میرزا - گمان نمی کنم این ترتیب خوب باشد و مواد قانونی که از مجلس گذشته لازم بيك اخطار تانی است یکی از او کلا از وزراء سؤال کند که چرا اجرا نمی شود والا اگر برای هر ماده قانون يك اخطاری بشود قوت سایر قوانین را هم از بین خواهد برد و مجلس برای هر ماده مجبور می شود پیشنهاد جدیدی کند وقتی که مجلس قانون را وضع کرد و اعلیحضرت همایونی هم آن قانون را امضاء کرد مطابق قانون اساسی باید اجرا شود و هر كدام که اجرا نشده بطرد سؤال و استیضاح باید سؤال کرد و خوب نیست این سابقه در مجلس باشد . رئیس - آقای تدین (اجازه) تدین - البته دولت های وقت موظف هستند که قوانین مصوبه را بوقوع اجرا بگذارند ولی متأسفانه قانون پستی وضع شده ماده چهارده آن که مهمترین مواد آن قانون است تا السامه بوقوع اجرا گذارده نشده است و چون در آن ماده قید می کنند کتب مطبوعه و محافظت تبرهائی را که دولت لازم دارد با وزارت مالیه است ولی بطوری که آقایان مستحضران رئیس سابق پست بد بخواه خود با دولتهای وقت اطلاع نداشته و یا اگر هم اطلاع داشته اند غرض عین فرمودند خودش دستور بخارجه میداده و هر مقداری که خودش می خواسته است می آورده است در صورتیکه صورت حساب معین ندارد که تا کثون چه مقدار تبر از کارخانه هارن خواسته است نظر باین که این موضوع موضوع مهمی است و تا کنون طرف توجه دولت نبوده از این راه بعقیده من خبارت متوجه دولت گردیده این است که از نقطه نظر اهمیت موضوع لازم دانستیم که بدولت اخطار شود که این ماده خیلی مهم را در نظر داشته باشند که از این تاریخ اجرا شود و نظر دیگری نداشتیم . رئیس - آقای گروسی (اجازه) حاج شیخ محمد حسن گروسی بنده در این موضوع عرضی ندارم

رئیس - آقای ارباب کبخسرو (اجازه) ارباب کبخسرو - بنده با اظهارات شاهزاده محمد هاشم میرزا موافقم و می دانم که چه صورت باین خواهیم داد قانون را که در مجلس وضع شده دولت مکلف با اجرای آن است اگر غفلت کند ما باید متذکر شویم نه اینکه خواهش کنیم که اجرا کنند خواهش را بنده نمی فهمم باید مواخذة کرد از دولت که چرا این را اجرا نکرده است باید اجرای تمام مواد را از دولت خواست و بنده تصور می کنم اگر اینطوری که در اینجا نوشته شده است بدولت تذکر داده شود يك سابقه خیلی بدی خواهد شد وقتی که ما قانون وضع می کنیم دولت هم باید اجرا کند و نباید در تانی یاد آور شویم خصوصاً در مسئله مالیه که مجلس بخصوصه ناظر در آن است باید بدون استثناء اجرا کند و اگر اجرا نکرد راه دیگری برای مجلس باز است بنده عقیده ام این است آقایانی که این پیشنهاد را کرده اند این را مبطل کنند بيك سؤال و از وزیر وقت بخواهند که چرا تا کنون اجرا نشده و اگر وزیر باز هم اجرا نکرد باید استیضاح کنند و دولت را مکلف کنند که اجرا کند . مساوات - اجازه می دهید اصل بیست و هفتم قانون اساسی را بخوانم رئیس - بخوانید مساوات - اصل بیست و هفتم می نویسد و اجازه می دهد که هر جا يك ماده از مواد قانون اجرا نمی شود اخطار کنند اخطار غیر از سؤال و استیضاح است يك اخطاری بوزیر می شود که چرا فلان قانون اجرا نمی شود . رئیس - آقای قلی (اجازه) میرزا ابراهیم قلی - راجع بدستور عرضی دارم . رئیس - آقای تدین (اجازه) تدین - آقایان مستحضران رئیس سابق پست بد بخواه خود با دولتهای وقت اطلاع نداشته و یا اگر هم اطلاع داشته اند غرض عین فرمودند خودش دستور بخارجه میداده و هر مقداری که خودش می خواسته است می آورده است در صورتیکه صورت حساب معین ندارد که تا کثون چه مقدار تبر از کارخانه هارن خواسته است نظر باین که این موضوع موضوع مهمی است و تا کنون طرف توجه دولت نبوده از این راه بعقیده من خبارت متوجه دولت گردیده این است که از نقطه نظر اهمیت موضوع لازم دانستیم که بدولت اخطار شود که این ماده خیلی مهم را در نظر داشته باشند که از این تاریخ اجرا شود و نظر دیگری نداشتیم . رئیس - آقای گروسی (اجازه) حاج شیخ محمد حسن گروسی بنده در این موضوع عرضی ندارم

نگذارده اند چیست ؟ مذاکرات اختیار با نمایندگان است رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه) محمد هاشم میرزا - بنده خیلی متأسفم که يك اظهار ساده مرا که هیچ گوشه و کنایه نداشت اینطور تفسیر کردند بنده عرض نکردم مجلس حق ندارد عرض کرد لازم نمی دانم البته اظهار عقیده است و حق داشتم و عرض کردم که دولت ملتزم است که تمام مواد قانون را اجرا کند و نباید منتظر اخطار باشد ولی حال بنده هیچ مخالفتی ندارم با اینکه نوشته شود بنده مقصودم این بود که نباید دولت رعادت داد که در هر چیز اخطار کنیم می فرمایند لازم است بنده هم عرضی ندارم . رئیس - آقای ارباب کبخسرو (اجازه) ارباب کبخسرو - اصل ۲۷ را که خواندند مسئله استیضاح است تا اصل ۲۹ که می گوید اگر وزیر از عهده جواب بر نیامد مجلس عزل او را می خواهد مطابق قانون اساسی و نظامنامه مايك سؤال و استیضاح داریم بنده هیچ مخالف نیستم که از وزیر بازخواست شود بنده می گویم اول باید از وزیر سؤال کرد و علت را خواست که چرا در اجرای قانون تأخیر کرده است اگر علتی ندارد باید شدیدتر سؤال نمود خصوصاً بنده مقصودم این است که اصل بیست و هفت و بیست و هشت و نه مخصوص استیضاح است رئیس - آقای شیخ الاسلام (اجازه) شیخ الاسلام - بنده در دستور عرضی دارم (جمعی گفتند که مذاکرات کافی است .) رئیس - آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - جلسه آتیه فردا - دستور اولاً بقیه بودجه عدلیه ثانیاً لایحه تأسیس شعبه حفظ الصمه حیوانات و نباتات ثالثاً لایحه مستزریات آقای گروسی (اجازه) آقا شیخ محمد حسن گروسی بنده می خواستم عرض کنم در باب نمایندگی بوشهر که در مجلس رأی داده شد و آقای رئیس فرمودند تصویب شد پس از آن آقای حاج شیخ اسدالله اعتراض کردند و بیرون رفتند مطابق اصل هفتم قانون اساسی و تفسیری که برای اصل هفتم معین شده اعتراض آقای حاج شیخ اسدالله بیجا و بیوقوع بوده و در آنجا تأیید می کند که

اکثریت رأی دهندگان باید اکثریت حضار باشد نه اکثریت درقبال نامی و مثبت و مطابق نظامنامه این رأی که گرفته شد ایشان جزو مردودین هستند نه تصویب شده گان

رئیس - این نظری که جناب عالی بیان کردید هیچ قابل دفاع نیست فقط آن هائی که ایراد کردند مقصودشان این بود که بلا تکلیف استردنند

گروسی - بنده می گویم رد شده است

رئیس - این هم يك نظری است که شاید اختصاص بخود جناب عالی داشته باشد عرض کردم من اینجا مجری نظامنامه هستم تا حالا اینطور عمل شده کسی ایراد نکرده حالا ایراد می فرمائید بسیار خوب این را باید خودمجلس حل کند و حلش هم دو طریق دارد یکی این است که يك کمیسیون شش نفری تشکیل شود و تکلیف اینجاده رامعین کنند و طریق دیگرش این است که بيك کمیسویی که از شعب انتخاب می شود رجوع شود حالا هر کدام را میل دادید قبول کنید آقای قمی

(اجازه)

آقا میرزا ابراهیم قمی - سه فقره راپورت از کمیسیون بودجه یکی راجع بمتقاهدین وزارت جنگ و یکی راجع بمیرزا مهدی اشتهاوردی معلم مدرسه سیاسی و یکی هم راجع بمتنظم الملک رسیده و چون مدتی است این راپورتها طبع شده و جزو متفرقه است استدها می کنم جزو دستور فردا شود

رئیس - فردا جزو امور متفرقه نیست آقای شیخ الاسلام اصفهانی

(اجازه)

شیخ الاسلام - قانون انتخابات تا از کمیسیون نگذشته بود حملات شدید و اعتراضاتی باعضاء کمیسیون میشد که وقت تنگ است . حالا که مدتی است این قانون از کمیسیون گذشته و طبع و توزیع هم شده گاهگاهی بندرت يك صحبتی میشود و بعد مسکوت منه میمانند بنده پیشنهاد میکنم روزهای پنجشنبه را آقایان اختصاص بدهند بقانون انتخابات چون دوماه و کسری بیشتر بموقع انتخابات جدید نداریم و این قانون هم مهم است تقاضا میکنم باین ترتیب مقرر شود .

رئیس - روز یکشنبه در اینجا مذاکراتی شد و قرار شد در روز برای بودجه و يك روز برای متفرقه و دو روز هم برای قوانین يك روز قانون انتخابات و يك روز هم سایر قوانین . اگر ایرادی نیست روز شنبه رامعین کنیم . آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - فعلا که بمعدله قانون استخدام گذشته است لوابی هم که ضمیمه

اواست باید زودتر بگذرد که مستخدمین تکلیفشان معلوم شود .

يك قسمت هم راجع بمعلمین است که کمیسیون مبتكرات راپورت خودش را در تحت نمره ۳۱ داده و نمره طبع هم (۵۵۶) است و گمان می کنم قابل توجه شدن آنهم مذاکراتی ندارد چون وقتی که قابل توجه شد راپورت کمیسیون مبتكرات باید بیاید و شور اول و دوم در آن بشود اگر آقایان موافقت کنند بنده می خواستم تقاضا کنم برای اولین موقعی که برای قانون معین می شود این را هم در جزو آن قرار بدهند که باقیام و قعود رأی گرفته شود که اگر قبول میشود بکمیسیون برود و اگر هم رد میشود کمیسیون تکلیف خود را بداند .

رئیس - آقای تدین

(اجازه)

تدین - عرضی ندارم .

رئیس - آقای آصف الملک

(اجازه)

آصف الملک - بنده راجع بانتخابات می خواستم عرض کنم با ترتیبی که هجالتأدر مجلس هست تصور نمی کنم يك روز برای قانون انتخابات کفایت کند مگر این که از آقایان تقاضا کنیم که از هر دسته يك نفر صحبت کند و يك نفر دفاع کند که کمتر بحث شود و زودتر بگذرد والا اگر در جزء جزء آقایان مخالفین بخواهند صحبت کنند بنده تصور نمی کنم بشود در ظرف ۳ چهار ماه آن قانون را گذرانند حالا آقایان مختارند

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا

(اجازه)

محمد هاشم میرزا - باعلاقه مندی که آقایان بگذشتن قانون انتخابات دارند عقیده شخصی بنده این است که روزهای دو شنبه راهم آقایان تشریف بیاورند و جلسه بشود برای اینکه ۴ ماه بیشتر وقت بانتخابات جدید نداریم و هفته يك روز هم دوازده جلسه میشود و با دوازده سیزده جلسه این قانون تمام نمی شود حالا اگر می خواهند بپذیرند و اگر نمی خواهند مختارند

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - مذاکراتی که در اینجا میشود بعضی بلا تکلیف میمانند و معلوم نیست بالاخره چه بایست کرد راجع به پیشنهادی که آقای تدین کردند و بعد رأی گرفته شد که مذاکرات کافی است معلوم نشد چه باید کرد و همچنین راجع بنظریه بنده که قبلا تذکر و عقیده خودم را راجع بنمایند بوشهر عرض کردم و آقای رئیس فرمودند که کمیسیون باید انتخاب شود و این قضیه را حل کند و تکلیف معلوم نشد . حالا خوب است اول تکلیف این صکارمعین شود .

سهام السلطان - بماند برای جلسه

بعد . حاج شیخ اسدالله - این هم يك نظری است که مذاکرات باشد برای جلسه بعدا ما همینطور بلا تکلیف گذاردن بعقیده بنده خوب نیست .

رئیس - ممکن بود پیشنهاد کنید رأی گرفته شود که تکلیفش معلوم بشود (جمعی گفتند بماند برای جلسه بعد)

رئیس - آقای نجات

(اجازه)

نجات - عرضی ندارم

رئیس - آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو - دو فقره راپورت راجع باداره مباشرت از کمیسیون محاسبات گذشته است اگر مجلس موافقت می کند تقاضای کنم جزو دستور فردا بشود که از مجلس هم بگذرد .

رئیس - در این باب مخالفی نیست

(جمعی گفتند خیر)

رئیس - آقای آقا میرزا علی

کازرونی .

(اجازه)

آقا میرزا علی - آقای رئیس تذکر دادند که لوابی که از کمیسیونها گذشته است و باید جزء دستور گذارده شود چقدر است و بنده وقتی آنها را بامدتی که از دوره چهارم باقی داریم مقایسه می کنم می بینم اگر روزی یکی از این لوابی را هم بغراهیم از مجلس بگذرانیم و يك هورهم بیشتر نشود گمان می کنم روزهایی که داریم کافی نباشد از آن طرف می بینم که ما مکلف هستیم که این قانون ها را بگذرانیم بنده فکر کرده ام که بلکه برای گذراندن این لوابی يك راه عملی پیدا نمایم بعقیده ام اینطور رسیده است که صبح ها را چهار جلسه قرار دهیم و عصرها را هم چهار جلسه که هشت جلسه در هفته بشود و گمان می کنم اگر مجلس موافقت کند بد نباشد و آن وقت در عرض از جلسات کمیسیون کسر می شود و بجلسات علمی اضافه می شود و کار هم زودتر می گذرد والا این که می گویند کم حرف بزنند علمی نیست و ممکن است ما از قبل از آدم تا آخر دنیا هم بحث کنیم

رئیس - آقای تدین

(اجازه)

تدین - بنده راجع بقانون استخدام می خواستم عرضی بکنم دیدم موضوع از بین رفت این بود که عرض کردم عرضی ندارم و موکول می کنم بموقع خودش ولی اصولا عرض می کنم که ما موقع نداریم که موفق شویم بشور این قانون

رئیس - پیشنهاد آقای حاج شیخ

اسدالله قرائت می شود

(بضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که راجع باصل هفتم قانون اساسی و تعیین تکلیف نماینده بوشهر کمیسویی بعده شش نفر از شعب انتخاب بشود که مراجعه بقانون اساسی نموده نتیجه نظریات خود را بمجلس پیشنهاد نمایند تا بعد از این تکلیف این قبیل آراء در مجلس معلوم بشود

شیخ اسدالله

رئیس - می ماند برای جلسه

بعد -

(مجلس يك ساعت بعد از ظهر

ختم شد)

رئیس مجلس مؤتمن الملک

جلسه ۱۹۲

صورت مشروح مجلس

یوم چهارشنبه ۲۸

قوس ۱۲۰۱ برابر غره

جمادی الثاني ۱۲۴۱

مجلس سه ساعت

قبل از ظهر بر ریاست

آقای مؤتمن الملک

تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم سه شنبه

۲۷ قوس را آقای امیرناصر

قرائت نمودند

رئیس - آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - بنده بعد از آقای

حاج شیخ اسدالله

اجازه خواسته ام

رئیس - آقای فتح الدوله

(اجازه)

فتح الدوله - بنده را در صورت

مجلس جزو دیر آمدگان بی اجازه مرفوم

داشته اند درحالی که دیروز بنده مدتی

قبل از تشکیل جلسه اینجا حاضر بودم و

گمان می کنم سه ساعت هم بیشتر بظهر

داشتم که بنده وارد شدم نمیدانم چه

مناسبت بنده را جزو دیر آمدگان محسوب

داشته اند

رئیس - باید در خارج با اداره

مباشرت مذاکره کنید تا اصلاح شود

آقای حاج شیخ اسدالله

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله - بنده اینطور

شنیدم وقتی که صورت مجلس را قرائت

فرمودند نوشته شده بود راجع بنمایندگی

نمایند بوشهر هفتاد و هفت نفر عده حاضر

بودند در حالی که عده حاضر مطابق

تعقیقی که بنده کردم هشتاد و دو نفر

بوده اند .

رئیس - قدری تأمل بفرمائید

این طور که می فرمائید نوشته نشده آن

قسمت مجدداً قرائت می شود

(آقای امیرناصر بشرح ذیل

قرائت نمودند .